

юриспруденції: матер. 3-ї Міжнар. наук. конф. (пам. проф. О. В. Сурілова), м. Одеса, 2013 р. Одеса: Фенікс, 2013. С. 89-92.

5. Арутюнов В. Х., Мішин В. М., Свінціцький В. М. *Методологія соціально-економічного пізнання*: навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2005. 353 с.

6. Шонія Л. В. *Міждисциплінарність як потенціал економічного виміру правового порядку. Актуальні проблеми держави і права*. 2014. Вип. 73. С. 208-214.

7. Колот А. *Міждисциплінарний підхід як передумова розвитку економічної науки та освіти. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Економіка*. 2014. Вип. 5. С. 18-22.

8. Мельник Н. В. *Теоретичні підходи до сутності поняття «методологія» у сучасному правознавстві. Університетські наукові записки*. 2020. № 3-4. С. 117-124.

9. Кельман М. С. *Юридична наука: проблеми методології*. Тернопіль: Терно-граф, 2011. 492 с.

10. Кельман М. С., Котуха О. С., Коваль І. М. *Методологія як форма мислення і складова культури дослідника: навч. посіб.; за заг. ред. М. С. Кельмана*. Львів: Растр-7, 2017. 219 с.

11. Кельман М. С. *Методологія сучасного правознавства: становлення та основні напрями розвитку: дис. ... д-ра юрид. наук*. Львів, 2013. 422 с.

12. Шевчук Р. М. *Методологія наукового пізнання: від явища до сутності. Філософські та методологічні проблеми права*. 2016. Вип. 1 (11). С. 31-45.

Ірина ГРИЦАЙ

радник ректора, професор кафедри
загальноправових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор

Марія МІЛЬЯЧЕНКО

здобувачка вищої освіти
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

НОРМОТВОРЧА ТЕХНІКА: ПОНЯТТЯ ТА ЕЛЕМЕНТИ

На сучасному етапі розвитку української держави гостро постає проблема якості законодавства. Це зумовлено необхідністю удосконалення різних сфер державної діяльності, а отже, потребою упорядкування правового регулювання нових видів суспільних відносин. Жодна держава не може існувати без налагодженого управлінського механізму, який би забезпечував гармонійний розвиток та функціонування правової системи суспільства. Основу цього механізму становлять правові акти, «робота» над якими передбачає врахування ряду обставин, які є предметом дослідження нормотворчої техніки.

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. У своїх наукових дослідженнях проблеми стадій нормотворчості та юридичної техніки вивчали такі науковці: В. Вороніна, В. Жудецька, Т. Кашиніна, М. Костицький, Л. Котенко, О. Кузьменко, Н. Левицька, А. Міцкевич, І. Мудрак, В. Риндюк, О. Скакун, І. Терлюк, Ю. Цветкова, Л. Шаповалова, О. Шевчук та ін.

Так, О. Бабкіна, А. Коваленко, А. Венгеров вважають, що під юридичною технікою варто розуміти сукупність її структурних елементів, які використовуються під час розробки нормативно-правових актів. Ю. Ведерніков, В. Грекул, О. Скакун, М. Юков, у свою чергу, вбачають можливість застосування юридичної техніки не тільки під час підготовки нормативно-правових актів, але і під час підготовки правозастосовних та правотлумачних актів.

Водночас проведений аналіз пояснює і розуміння теоретиками права видів юридичної техніки. Відомі представники теорії права, зокрема: Р. Лукич, С. Алексєєв, О. Ющик, О. Тененко, Ю. Ведерніков та В. Грекул поділяють юридичну техніку, залежно від видів правових актів, на правотворчу, об'єктом якої є нормативно-правові акти, та правозастосовну, об'єктом якої є, відповідно, правозастосовні акти. Водночас, залежно від юридичної сили нормативно-правових актів, у правотворчій техніці раціонально розрізняти законотворчу техніку, об'єктом якої є закони, та нормотворчу техніку, об'єктом якої є підзаконні акти [2, с. 19].

З посиленням інтеграційних процесів необхідним постає виділення ще одного принципу нормотворчості – міжнародного пріоритету. Реалізація пріоритету міжнародного права у правовій

практиці України потребує насамперед удосконалення законодавства, яке має забезпечувати механізм реалізації міжнародно-правових норм у правовій системі України. Таке забезпечення, як зазначає В. Плавич, не лише внутрішній, а й міжнародно-правовий обов'язок держави [4, с. 68].

Особливу увагу варто звернути на те, що правові акти включають нормативно-правові, правозастосовні та правотлумачні акти, а тому виділення вказаними фахівцями теорії права правотворчої та правозастосовної техніки вказує на те, що вибраний ними критерій поділу юридичної техніки на види розкритий неповністю. У зв'язку з цим ми погоджуємося з В. Карташовим, який серед видів юридичної техніки виділив також інтерпретаційну техніку, тобто юридичну техніку створення правотлумачних актів. З такою думкою погоджуються Г. Денисов, акцентуючи на тому, що інтерпретаційна техніка означає техніку актів саме офіційного тлумачення. О. Скакун, у свою чергу, зазначає, що юридична техніка тлумачення права притаманна юридичній техніці в правотворчості та юридичній техніці в правозастосовній діяльності. Отже, науковці виділяють інтерпретаційну техніку, тобто юридичну техніку правотлумачних актів, як самостійний вид юридичної техніки [2, с. 19].

Однак, гармонізація української правової системи з нормами і стандартами міжнародного права повинна відбуватись з урахуванням принципу національних інтересів. Національна нормотворчість це процес, який полягає у формуванні норм національного законодавства, які як правило здійснюються в середині держави. Сутність цього принципу полягає у тому, що в процесі формування національного законодавства повинні враховуватись, насамперед, економічні, соціальні, культурні та політичні потреби того народу (нації), який проживає на території відповідної держави [4, с. 68].

При формулюванні нормативних правових приписів про внесення змін, доповнень в чинні нормативні правові акти або про визнання їх такими, що втратили чинність, слід керуватись наступними правилами нормотворчої техніки: 1) нормативний правовий акт у всіх необхідних випадках має містити оперативні приписи, які дозволять виключити колізії між тими, що вступили в силу і раніш чинними нормативними правовими актами. Якщо приписи про внесення змін, доповнень, скасування є занадто великими за обсягом, то їх доцільно виокремлювати в самостійний акт або викладати в спеціальному додатку; 2) необхідно точно вказувати реквізити, структурні одиниці нормативних правових актів, які підлягають зміні, доповненню, скасуванню, в яку структурну одиницю слід помістити ті чи інші доповнення, зміни, як провести додаткову нумерацію частин, що включаються тощо; 3) надаючи нову редакцію нормативного правового акта, його елемента, необхідно зберігати їх попередню назву. Відомості, про те, що нормативний правовий акт викладається в новій редакції, розміщують відразу після його назви [1, с. 32].

Вивчаючи наукові джерела, можна виокремити різні трактування поняття «юридична техніка». Наприклад, Т. Кашаніна під юридичною технікою розуміє сукупність інструментів проведення юридичної діяльності. В. Риндюк вважає, що юридична техніка – це спосіб юридичної діяльності державного апарату, а цей спосіб втілюється в прийомах, методах, порядку. Н. Левицька вважає, що юридична техніка – це система постійних юридичних інструментів (прийомів, способів підготовки, складання, оформлення) для створення правових актів та здійснення юридичної діяльності в сфері реалізації права.

Отже, можна зробити висновок, що юридична техніка – це система основаних і перевірених практикою правотворчості принципів, прийомів, засобів, правил (логічних, структурних, лінгвістичних) підготовки найбільш якісно досконалих за формою і структурою нормативно-правових актів, що використовуються при виробленні й систематизації актів для забезпечення їх досконалості [3, с. 250].

Можна дійти висновку, що аналіз та узагальнення бібліографії наукових досліджень щодо розуміння об'єкта та видів юридичної техніки дали змогу дійти висновку, що юридична техніка, залежно від видів правових актів, включає правотворчу техніку (законотворча техніка, нормотворча техніка), правозастосовну техніку та правотлумачну техніку. За змістом діяльності компетентних суб'єктів юридична техніка поділяється на юридичну техніку створення правових актів, юридичну техніку скасування правових актів та юридичну техніку упорядкування правових актів.

1. Биля-Сабадаш І. О. Нормотворча техніка як інструмент забезпечення системності законодавства. URL: <https://mydisser.com/dfiles/81919666.doc>.

2. Дзюбенко О. Л. Теоретико-правове розуміння юридичної техніки. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2017. URL: http://www.nvppp.in.ua/vip/2017/5/tom_1/6.pdf.

3. Чернякович Є. А. Стадії та юридична техніка нормотворчої діяльності. *Актуальні проблеми держави і права*. URL: <http://surl.li/bvakv>.

4. Шаган О. В. Система принципів нормотворчості. *Науково-інформаційний вісник права*. 2014. URL: <https://visnyk.iful.edu.ua/wp-content/uploads/2019/02/9-10-14.pdf>.